GAZETA KRAKOWSKA

Nro. 19.

W NIEDZIELĘ DNIA 7 MARCA 1802

Z Wiednia d. 27. Lutego.

J. C. K. M. raczył pod d. 2 Stycznia r. b. własną ręką następuiący bilet do Węgierskiego kanclerza hrabi Palffy napisać: " Gdy *Hiſtorya polityczna Węgier* napiſana przez X. kanonika Pray i od cenzury potwierdzona, iuż z druku wyszła, nakaże przeto kancelarya, aby nauczyciele hiſtoryi zupełnie ſię do niey ſtoſowali i onę młodzieży wſpoſobie naypoiętnieyſzym dawali, dla unikuienia wſzelkich w tey mierze błędów. „

Franciſzek.

X. Jan Schneider, dziekan w Leostorf w Auſtryi, złożył J. C. K. M. w ofiarze kwity z doſtawionego w roku 1801 za ſiebie i za ſwoich poddanych liwerunku, których ón ſwoim koſztem zaſtąpił; dar ten raczył J. C. K. M. łaskawie przyiąć.

Z Brynu d. 27. Lutego.

Liſty z Bukareſtu donoſzą, że z tuteyſzych państw idąca poczta do Konſtantynopola zrabowana blizko Sofii, konwoiuiący Janczarowie rozpędzeni, a paki po śniegu po rozrzucane zoſtały.

Nakoniec odebraliśmy znowu od granic tureckich pod d. 15 t. m. wiadomości, które donoſzą, że podług powieści Janczarów nadſzedł z Konſtantynopola ferman nie tylko uwalniaiący od wſzelkiey kary Janczarów, ale nadto pozwalaiący im obrać nowego baſzę. Z tem wſzyſtkiem zdaie ſię to bydź tylko udaniem, gdyż wſzyſtkich chrześcian z Serwii do fortyfikowania Belgradu ſpędzono, armaty na wały pozataczano, i wſzyſtkie przygotowania do obrony poczyniono, nie tayno bowiem Janczarom, iż znaczny korpus woysk W. Sułtana ciągnie przeciw Belgradowi, pod dowództwem baſzy, któremu baſzoſtwo Belgradu i Serwii razem obiecane zoſtało.

Jakożkolwiek te wiadomości ſą ſobie przeciwne, zdaie się iednak bydź do wiary podobna, że Janczarowie belgradzcy z nauk Paſman Oglu poznali politykę dywanu, i takowe z iego poſtępowania wyciągnęli prawidło: *Nieſzukay tam pokoiu, kędy go nie maſz!*

Co ſię tycze tego cudownego woiownika, wielu utrzymuie, że wielkie zachodzą związki pomiędzy zamordowaniem baſzy poſtępowaniem Paſman Oglu, i dziſieyſzemi

rozruchami w Belgradzie, których źródła nie w tureckiem państwie, ale w odległych okolicach szukać należy. Jest to zaiste tylko polityczne widzenie, które podobnie iak szkiełko częstokroć oszukuie; tym czasem przez szkiełko można czasem dobrze rzeczy rozpoznać.

Jeden Turczyn uciekł na cesarską komorę, ale go nieprzyięto: z tem wszystkiem żeby go nie wystawić na zemstę, nie odesłano go prosto na mieysce skąd przybył, ale pod konwoiem przeprawiono go 3 mile wyżey przez Sawę; lecz i tam poznany został, bo zaledwo zdążył w niyść do chaty, gdy trzech belgradzanów wpadło dla pochwycenia go. Nieszczęśliwy nie stracił odwagi, wyszedł wedrzwi i wystrzeliwszy dwa razy ubił z nich iednego, drugiego śmiertelnie ranił, a trzeci podług zwyczaiu uciekł; zwycięzca nie sądził bydź dla siebie bezpieczną rzeczą pozostać dłużey na placu boiu, ale nie pytaiąc się czyli odwaga iego do potomności doydzie, czym prędzey umykał. Szczęście uwieńczyło wnet iego zwycięztwo: nie uszedł daleko, aż postrzega 2 konie przywiąznne do drzewa, odwięzuie czym prędzey iednego i siada na niego. Na tym koniu znalazł kiesę z 3000 piastrów, co będzie nauką dla właściciela, iż nie należy na publiczney drodze wiązać koni bez stroża.

Z drugiey strony rozrzewnia nas piękny czyn ludzkości iednego z Xiążąt niemieckich. C. K. feldmarszałek Xżę Lichtenstein postanowił 50 weteranóm, którzy pod nim we Włoszech zdrowie stracili, aż do śmierci pensye płacić. Dobroczynność tę chce ieszcze na więcey żołnierzy rozciągnąć.

Dowiaduiemy się z Ratyzbony, że dwor pruski zrzeka się biskupstwa monasterskiego, ale pretensyi swoich do Osnabruku, Hildeiheimu, i Paderbornu nie chce odstąpić.

Interessa wynadgrodzeń maią bydź pomiędzy wielkiemi mocarstwami do końca Marca całkowicie ułożone i seymowi Rzeszy do potwierdzenia przedstawione; deputacya Reszy nie byłaby w tym razie wcale potrzebna.

Z Londynu d. 12. *Lutego.*

Kuryer londynski zawiera następuiącą wiadomość: — "W pośród tylu wielkich wypadków, które na łonie pokoiu we Włoszech, Niemczech, na morzu śródziemnem, i na Oceanie większę sprawuią wzruszenia, niżeli, przedtem potrzeba było dla podniecenia woyny, nastaie dla kraiu naszego zdarzenie wcale innego rodzaiu. Już tu nie idzie o odmianę ministrów. Oddalenie Xcia Portland z ministeryum, powrot do niego P. Pitta i przyięcie wielu członków bywszey oppozycyi, są tylko zdarzeniami drugiego rzędu. Dostoyna osoba, która od wielu lat naygłębszego uszanowania, poważenia i miłości doznawała, zmordowana ciężarem swego chwalebnego, lecz pracowitego stanu, chce rząd w inne ręce oddadź, który iey wiele okoliczności przeciw iey życzeniom i sercu wypadaiące przykrym i uciążliwym czynią. Wiele okoliczności rodzi aż nadto wiele morduiących troskow, ażebyśmy ten wypadek w milczeniu pominąć mogli. Jeszcze te rzeczy nie zaszły tak daleko, ażeby można szczegóły onych wyłuszczyć. Oby Nieba Anglii, i iey szanownemu władźcy szczęścia, chwały i wszelkich powodzeń użyczały. To iest iedyne i naymocnieysze życzenie, którego pragniemy."

D. 10 t. m. przybiegł tu nadzwyczayny goniec z Amiens do ob. Otto. Ten natychmiast z odebranemi depeszami udał się do lorda Hawkesbury. Zaraz rozeszła się pogłoska, że pokoy ostateczny podpisany został, lecz się to nie sprawdziło. Spodziewamy się iednak

ostatecznego pokoiu w pierwszych dniach przyszłego tygodnia. D. 10 t. m. gdy powoz pocztowy z Londynu do Plimut przybył, postylion i powoz był w wstążki ubrany: całe miasto było w radosnem poruszeniu, chciano bić we dzwony, mniemano bowiem że pokoy iuż podpisany został; ale w krotce pokazał się błąd, w którym i postylion zostawał.

Listy z Ameryki pod d. 11 Stycznia donoszą, że Toussaint rozkazał wszystkie z amerykańskich stanów przybywaiące osoby aresztować.

Mówią że nowa pożyczka z 30 mill. otworzona będzie.

Listy z Gibraltaru donoszą, że flotta brestenska wiele przez burze ucierpiała, że 4 liniowe okręty utraciły maszty w odnodze biskayskiey, i ledwo się do Kadyx i innych portów ratowały. Na wodach gibraltarskich burza tak wielka była, że pomiędzy Kadyxem i Gibraltarem 12 okrętów na piaskach osiadło. Okręt St. George o 100 armatach straciwszy maszty schronił się do Malagi, a okręt Gaulois zawinął do Ferrolu.

Spodziewamy się, że po ostatecznym pokoiu wielkie odmiany w ministeryum nastąpią.

Poroźnienia między północnemi mocarstwy zostały iuż zupełnie zagodzone.

Ob. Otto daie iutro wielki bal dla całego dyplomatycznego ciała.

Skoro eskadra admirała Campbell stanie w Indyach zachodnich, siła nasza w tamtych stronach będzie wynosić 19 liniowych okrętów i 30 fregat.

Przed kilką dniami zatonął statek przewozowy z Margate do Londynu płynący; 30 osób zatonęło, a 3 się wyratowało.

Domyślaią się że hrabia St. Vincent był dawcą 10,000 f. szt. na szpital w Grenvich, i podobneyże summy dla weteranow.

Xżę Angoulem z żoną swoią corką Ludwika XVI. w krótce iest spodziewany w Londynie.

Jenerał Clinton przybył tu z Madery, skąd wiele woysk angielskich do Indyów zachodnich popłynęło.

Prywatny list z Paryża zawiera co następuie. " Przykra iest rzecz, że WP. donosza z Paryża o tem, co czytamy w dziennikach, lub w prywatnych posiedzeniach słyszymy. Nie wiadomo pewnie WPanu, że zrobiono umowę, ażeby dzienniki zagraniczne nie mówiły o rzeczach, które dzienniki kraiowe poważnie opisuią. Pisałem WPanu o Garacie, Pikardzie, i Merkurym. Klucz gabinetów odkrył teraz, że pod temi zmyślonemi imionami są odmalowane osoby rządowe. *Risum teneatis.* — Wszędzie mówią o diable: diabeł pisuie listy do Piotra Pindara do Londynu. Odkryto Obywatelowi francuzkiemu (dziennik paryzki), że bale są wynalazkiem diabła. Jeden nowy pisarz piszący małe dziełka o wszystkiem, wydaie teraz pisemko dowodzące, że magia może się z filozofią zgodzić, a wiadomo WPanu, że obywatel drukuie się na ulicy piekielney. — Filozofia niezbłądziłaby, gdyby poniekąd uwierzyła w diabła. Cały ten świat iest pełen wynalazków diabelskich. Nie licząc drukarni, strzelnego prochu, i płodów uli y piekielney, oto ieden diabeł człowieczy zrobił papier ze słomy, a inny go naśladuiąc robi pargamin z płótna. — Mody zdaią mi się także poniekąd do magii należeć. Zrana iest czapka a la Nelson, wieczorem a la Mamelouk; dziś a la Cisalpin, iutro a la Bonaparte. Jeżeli się kobieta ubiera tym sposobem, wielbią iey wdzięki; ieżeli zaś pierwszy konsul inaczey wdzieie czapkę, wszystko przepadło. Masz WP. fantasmagoryą w Londynie, nasze cienie chińskie zaszły do Monachium. Rzekł Elektor do karmelitów,

benedyktynów, kapucynów: *znikniycie* i zniknęli; my mówiemy zawſze do jakóbinów toż ſamo; lecz oni nie znikaią. J. Elektorska Mość zaczyna iuż, iak mówią, ſwych poſtępków żałować. Jezioro wallerskie ma d. 15 przyſzłego mieſiąca zalać całą Bawaryą, a d. 16 Monachium ma ſię zapaśdź przez trzęſienie ziemi. We czwartek o godzinie 11 zrana ieden obraz Matki Bozkiey płakał, drugi w godzinę późniey gadał; nazaiutrz widziano trumnę na powietrzu, a niektórym oſobom pokazał ſię diabeł w poſtaci karła. — Wiele dziſiay dzieł ieſt ulubionych Paryżanom. 1) *Kochanek iedynaſtu tyſięcy panien* przez autora *dziecięcia 36 oyców*; 2) *Oſieł z różannym wiankiem*, który iak nas oſtatni numer *Obywatela* zapewnia przybrał charakter francuzki — — .... Przeſtano iuż bydź zabiianym i ochromianym w *Provinciaux* w Paryżu: teraz weszło w modę bydź duſzonym na pargaminie u Montanſier; każdy ſię pyta, iak znayduieſz pargamin Montanſier.,,

---

Parlament.

D. 9 w izbie niżſzey czytano liſt mowcy Mitfordt, gdzie z podziękowaniem i pożegnaniem oświadcza izbie, że go Król mianował W. Kanclerzem Irlandyi. Nazaiutrz zatrudniono ſię wyborem mowcy. P. Abbot 38 lat liczący, bywſzy członek deputacyi izby niżſzey, a potem ſekretarz ſtanów irlandzkich był od jeneralnego archiwiſty na godność mowcy podany, po oddaniu wielkich pochwał bezſtronności i oświecenia wychodzącego mowcy. P. Sheridan potwierdził te wſzyſtkie pochwały, i oświadczył ſię za kandydatem, ale razem oſądził bydź ſwoim obowiązkiem ſprzeciwić ſię wyborowi członka znanego z ſwey przychylności do adminiſtracyi. Sądził ón bydź lepſzą rzeczą wybrać podług dawnego zwyczaiu mowcę nie prawnika, lecz właściciela gruntu. Nakoniec uwielbiwſzy talenta P. Dundas na mowcę go proponował. Ten podziękował P. Sheridan za iego wnioſek, i oświadczył, iż chętnie uſtępuie tey godności P. Abbot. Wielu potem członków za P. Abbot mówiło, który bez kreskowania iednomyślnie obrany, od Króla potwierdzony, i zwyczaynym ſpoſobem wprowadzony zoſtał.

D. 11 lord Minto złożył w izbie wyżſzey parlamentową przyſięgę, i zaiął mieyſce.

Z Paryża d. 12. Lutego.

D. 26 Frimaire (d. 17 Grudnia) zawarty zoſtał pokoy między Rzpltą francuzką i rządem algerskim w naſtępuiącey oſnowie: — " Muſztafa baſza Dey w imieniu rządu algierskiego, a ob. Karol Franciſzek Dubois Thainville ſprawuiący intereſſa, i jeneralny kommiſſarz związków handlowych Rzpltey francuzkiey, umocowany od pierwſzego konſula, zgodzili ſię na naſtępuiące warunki: 1) Związki polityczne i handlowe między obydwoma państwami przywracaią ſię w tym ſtopniu, w iakim przed woyną były. 2) Wſzyſtkie dawnieyſze umowy przywracaią ſię od dnia podpiſania ninieyſzego traktatu. 3) Rząd Algierski przywraca Francyi wſzyſtkie afrykańskie przywileie, iakich używała przed zerwaniem przyiaźni. 4) Pieniądze, ſprzęty, i towary zabrane Francuzom od algierskich agentów, po odciągnieniu ſumm, które przed wypowiedzeniem woyny należały ſię, maią bydź powrócone. Na ten koniec obie ſtrony wyznaczą oſoby do obrachowania ſumm należących ſię. 5) Opłaty w ten czas dopiero będą mogły bydź wymagane, gdy Francuzi do składow ſwoich powrócą. 6) Dey dla wynadgrodzenia kompanii afrykańskiey ſzkod poniesionych uwalnia ią od wſzelkiey opłaty przez rok ieden. 7) W żadnem zdarzeniu,

ani pod żadnym pozorem nie będzie można Francuzów w Algierze za niewolników przytrzymywać. 8) Francuzi znalezieni na okręcie narodu nieprzyiaźnego Algierowi, nie mogą bydź brani w niewolą, chociażby ten okręt bronił się, i chociażby na nim służyli za żołnierzy, maytków i czeladź, lub chociażby z bronią w ręku wzięci zostali. 9) Francuzi przeieżdzaiący przez kray Algierski lub tam zamięszkali zostaią iedynie pod władzą agenta francuzkiego. Rząd algierski ani iego delegowani niepowinni wdawać się do wewnętrznych francuzkich w Afryce urządzeń. 10) Kapitanowie francuzcy tak prywatni, iak narodowi nie mogą bydź przymuszani przeciwko woli swoiey płynąc tam gdzie im się nie podoba, lub brać ładunki. 11) Agent francuzki nie iest obowiązany płacić długu za prywatnego Francuza, chyba żeby się na piśmie obowiązał. 12) W przypadku kłotni między Francuzem i Algierczykiem, ta nie może bydź rozsądzona bez dołożenia się kommissarza francuzkiego. 13) JW. Dey obowięzuie się wszystkie summy, które poddani iego Francuzom są winni, ze skarbu swego wypłacić; na wzaiem ob. Dubois Thainville przyrzeka w imieniu swego rządu wystarać się o wypłacenie należytości, iakich Algierczykowie słusznie domagać się mogą. 14) Maiątki zmarłych w Algierze Francuzów zostaną do rozrządzenia kommissarza francuzkiego. 15) Sprawuiący interesa i agenci kompanii afrykańskiey obieraią sami tłomaczów i faktorów. 16) Sprawuiący interesa i kommissarz jeneralny związków handlowych Rzpltey francuzkiey będzie używał tych wszystkich przywileiow i honorów iak przed woyną, i pierwszeństwo mieć będzie przed agentami wszystkich narodów. 17) Mieszkanie kommissarza francuzkiego iest święte; żadna zbroyna siła nie może tam wchodzić, chyba żeby ón sam oto się doprasżał. 18) W przypadku zerwania pokoiu, czego uchoway Boże, dozwolony będzie Francuzom 3 miesięczny czas do ukończenia swoich interesow, w którym to czasie używać będą zupełney wolności i opieki, iaką im traktaty pokoiu zaręczyły. Okręty, które w przeciągu tego czasu do algierskich portów zawinąć mogą, tychże samych korzyści używać będą. 19) Dey mianuie Salaha Khodix swoim pełnomocnikiem w Paryżu.

Mustafa Basza Dey Algierski.
Dubois Thainville pełnomocnik. Francuzki.

Żądaią od Króla Etruryi, ażeby przez szacunek dla pierwszego konsula przysłał z galeryi florenckiey do Paryża sławny posąg Wenery Medyceyskiey. Spodziewamy się iey tutay na wiosnę.

Stronnicy woyny ogłaszaią, że negocyacye w Amiens przerwane zostały z tey iedynie przyczyny, że pierwszy konsul obiął rządy Rzpltey włoskiey.

W Lionie wielu ludzi na febrę katarową umiera. Pomiędzy innemi liczą obywatela Pady szanownego starca i wielce zasłużonego w tkalniach srebrnych i złotych. Jego to rąk była owa przepyszna suknia 12,000 franków szacowana, którą Królowa francuzka udarowała aktorkę Raucourt, gdy grała rolą Dydony.

Tuteyszy teatr opery był dotąd krwawych scen widokiem. Przed kilką dniami aktor graiący rolą Sanszo Pansy został od pałasza Donkiszotowego w twarz zranionym, a onegday w pierwszym akcie karawany wypadł iakimś przypadkiem noż z powały na teatr i ugodził w głowę śpiewaka Martin. Gęste strumienie krwi z rany wybuchaiące, strach po teatrze rozniosły, sądzono bowiem, że

rana śmiertelną była. Reprezentacya była przerwana; lecz w krótce Martin się pokazał, natychmiaſt naſtąpiły poklaski, i ſztuka dokończoną zoſtała.

Okręt, który d. 3 t. m. po 30ſtodniowey podroży z St. Domingo przybył, przywiozł potwierdzenie, że od czasu, iak autor buntu w okolicy Limbe wybuchłego, w którym do 100 białych zgineło, jenerał Moyſe ſtracony zoſtał, ſpokoynośc na całey oſadzie przywrocona zoſtała. Spodziewaią ſię, że flotta francuzka za przybyciem ſwoim żadnego tam nie dozna odporu.

Przybyła tu z Gwadelupy deputacya, maiąca na czele ſwoim Auguſtyna Moneton, oskarża mocno admirała Lacroſſe, i oświadcza, że gdyby Lacroſſe łagodnieyſzych używał środków, ſpokoynośc oſady nie byłaby naruſzona i rząd nowy byłby wprowadzony.

Beniamin Conſtant, miał tylko iednę kreskę za ſobą w Senacie, a Chenier 4 na pozoſtanie trybunnami.

Dzienniki naſze zapewniaią, że flotta breſteńska (oprocz niektórych liniowych okrętów i fregat, które dla burzy oddzielone, do Lizbony, Ferrolu, i Kadyxu zawinęły) popłynęła do St. Domingo, i doſyc ieſzeze ieſt silna do działania, gdyby tego potrzeba wymagała.

Naybliżsi dziedzice zmarłego Xcia de Bouillon są Xżta Rohan: małżonka zmarłego przed 14 laty Xcia Rohan była nayſtarſzą corką Xcia Karola Godefryda de Bouillon.

Tribun, ſtarſzy Echaſſeriaux, wydał dzieło pod tytułem: " *Obraz polityczny Europy na początku wieku XIX. i ſposoby zagruntowania trwałości powſzechnego pokoiu.* „

Jenerał Dąbrowski i ob. Mareſchalchi członek cisalpinskiey konſuly przybyli tu z Lionu.

Niedawno miał dwór wiedeński naſzemu rządowi propozycyą uczynic, iż chce kray wenecki W. Xciu Toskańskiemu uſtąpić, a ón żeby za to wziął wynadgrodzenie w rzeſzy niemieckiey.

Ob. Semonville, w krótce tu z Hagi powróci.

Wyſzło tu tłómaczenie francuzkie naynakomitſzego roku życia Kotzebuego, i pomimo złego tłómaczenia ieſt z niezmierną chciwością czytane.

Dnia 15. *Lutego.*

D. 11 t. m. prezydent miaſta Neufchatel w departamencie niżſzey Sekwany za odebraniem liſtu z Amiens pełen radości, kazał przy biciu bębnów ogłosić, że pokóy oſtateczny na dniu 8 w Amiens podpiſany zoſtał. Prefekt departamentu niżſzey Sekwany oświadczył zaraz, że w tey mierze żadney urzędowney nie ma wiadomości, i że nieprzyzwoita ieſt wcale na iedno prywatne donieſienie tak ważną wiadomość uroczyście ogłaſzac, którey lubo codziennie ſpodziewac ſię należy; iednak iey przed nadeyściem rozkazu rządowego ogłaſzać nie można.

Dziſieyſzy Monitor zamyka co naſtępuie: " Nic nie ieſt fałſzywſzego nad to, co dzienniki angielskie o podpiſaniu punktów przedugodnych z Portą, i o ey dziſieyſzych związkach z Francyą donoſzą. Nigdy oba narody nie były bardziey za utrzymaniem dawney przyiaźni iak dziſiay, nigdy bardziey nie pragnęły skoiarzenia na nowo tych związków, które ich tak długo ſzczęśliwemi czyniły.„

W przyſzłym mieſiącu odpłynie okręt Napoleon do St. Domingo z ładunkiem rządowym.

Konſulowie poſtanowili wyrokiem ſwoim, ażeby w Griesl utern w departamencie Saar, i w Pesay w departamencie Montblanc 2 praktyczne górnicze ſzkoły założone zoſta-

ły. Przy każdey będzie 3 nauczycielów z penſyą po 4000 fr. i dyrektór z penſyą 5000 fr. Przy każdey ſzkole będzie 10 uczniów koſztem rządu utrzymywanych. Prócz tego miniſter wewnętrzny mieć będzie przy ſwoim boku kolegium górnicze z 3 członków złożone, które ſię tem wſzyſtkiem zatrudniać będzie, cokolwiek ſię tylko kopalni dotyczy. Pokazuie ſię teraz, że Francya poſiada więcey żelaza, niżeli go ſama potrzebować może, a zatem przywóz z zagranicy może bydź określony.

Od dawnego czaſu nie widziano tu tak wielkiey uroczyſtości pogrzebowey, iak onegday zmarłego Latour d'Auvergne. Sześć koni ciągnęło karawan wpośrzód licznych pochodni, wielu ubogich było w żałobę przybranych i 14 żałobnych powozów za nim iechało.

Przed nieiakim czaſem przy znieſieniu federalizmu i zamienieniu Szwaycaryi w nierozdzielną Rzeplitą helwecką muſiano chorągwie, ſztandary kantonów i oznaki dyſtynkcyyne ſtanów na kolory Rzeplitey zamienić, i w ſtolicy rządu złożyć. Teraz uchwaliła mała rada oddadź kantonom Uri i Schwitz ich chorągwie, z których wiele było od papieżów poświęconych i darowanych.

Z Bruxelli d. 13. *Lutego.*

Podług oſtatnich liſtów z Amiens, naradzenia pomiędzy czterema pełnomocnikami, francuzkim, angielskim, hiſzpańskim i batawskim ciągle ſię odbywaią. Margrabia Cornvallis dał dla nich wſpaniałą ucztę, na którey wſzyſtko ſię znaydowało cokolwiek wyſzukany przepych wynaleźdź może. — Dnia 8go przybył z Londynu do Amiens posłaniec ſtanu angielski z depeſzami od miniſtra brytańskiego do pełnomocnika angielskiego. Uważaią tu, iż we dwie godziny po przybyciu tego posłańca ſtanu, ſekretarz legacyi angielskiey udał ſię do Jozefa Bonaparte pełnomocnika francuzkiego.

Pozawczoray odebrano tu urzędownie wyrok pierwſzego konſula odwołuiący z urzędu prezydenta miaſta tuteyſzego obywatela Rouppe. Jeſt ón Hollender; urodził ſię w Rotterdamie; w czaſie zaięcia od woysk francuzkich Belgii w roku 1794 ſłuchał teologii w ſzkole główney Lowańskiey, od tego czaſu ſprawował zawſze ważne publiczne urzędy.

Z Frankfurtu d. 14. *Lutego.*

Podług niektórych dzienników niemieckich Oyciec S. posłał do biskupów Francuzkich, którzy ſtoſownie do iego woli złożyli ſwoie biskupſtwa brewe w naſtępuiącey oſnowie:

PIUS VII.

Szanownym Braciom, pozdrowienie i błogosławieńſtwo apoſtolskie.

" Nowy i wyborny dowód waſzey ſtałey gorliwości i niczem nieodmienney woli zachowania we Francyi iedności kościoła i przywrócenia ſpokoyności religii katolickiey, któryście nam dali, ſzanowni bracia, gdy po odebraniu naſzych apoſtolskich liſtów dobrowolnie zrzekliście ſię waſzych biskupſtw i złożyliście zwierzchność nad kościołem wam powierzonym do rąk naſzych, wyniósł waſze zasługi do ſtopnia godnego podziwienia; przydał ón nowego blasku wyżſzości cnoty waſzey w oczach całego kościoła, i zasłużył wam natym większe nadgrody Pana, rozdawcy wſzego dobra, których udziela wſzyſtkim tym, którzy wcale nie właſnych ſwoich, ale Boga użytków ſzukaią. Teraz więc gdyście ſię uwolnili od wſzyſtkich związków łączących was z waſzemi dyecezyami wyrażamy wam nayżywſzą naſzą wdzięczność, żeście niebawnie poſzli za naſzemi oycowskiemi radami, i poświecaiąc bez wahania ſię właſne waſze intereſſa dobru kościoła, poſtawi-

liście nas w stanie zaradzenia bez zawady iego potrzebom. Niechże będzie na zawsze błogosławiony i chwalony Bóg miłosierdzia i pociechy, któremu podobało się pocieszyć nas i wesprzyć naszą troskliwość przez ten nowy dowód wielkości cnoty waszey, w pośrzód przykrości i trosków, od których nieszczęśliwy stan ludzi nie może bydź wolnym, i który raczył przez swoią niebieską pomoc wzmocnić i utwierdzić dusze naszych szanownych braci w tym celu, aby mu mogli uczynić tę pamiętną offiarę z taką chwałą i korzyścią dla nich i kościoła. Prosząc więc Boga aby was obdarzył wszem dobrem tak niebieskim iak i ziemskim, na któreście przez tyle cnoty zasłużyli i powtarzaiąc zapewnienia naszey gorliwości dla waszych interessów, daiemy wam z uprzeymością błogosławieństwo apostolskie w zakład naszych uczuciów i naszey oycowskiey miłości. Dan w Rzymie dnia 10 Stycznia 1802 a naszego papieztwa 2go roku.

Pius VII.

Baron Borgenstierna nie poiechał do Szwecyi iak donoszono, lecz nazaiutrz wdalszą do Karlsruhe udał się drogę. (D. 14 przeieżdżał ón przez Heidelberg; oddział lekkiey iazdy bawarsko - palatyńskiey towarzyszył mu od czasu wiechania w granice Palatyna Reńskiego.)

Podług listów z Bruxelli pod d. 10 biega pogłoska, że nadchodzącey wiosny odprawi się w mieście tym kongress złożony z deputowanych Rzepltey batawskiey, z departamentów Belgii i lewego brzegu Renu, i że na tym kongressie pierwszy konsul prezydować będzie.

Z Berna d. 11. Lutego.

Jak tylko dowiedział się ob. Verninac minister francuzki o nowym urządzeniu rządu naszego zaszłym na dniu 6 pisał zaraz do senatu przychylny list i tym sposobom rozpoczął nanowo swoie urzędowe związki. Jest to pierwszym skutkiem uczynionych obietnic przez pierwszego konsula ob. Reding pierwszemu naszemu landmanowi, i nie mylną wróżbą, iż wkrótce i inne uskutecznione zobaczemy. Spodziewamy się nadewszystko oznaczenia ostatecznego losu mieszkańców Walezyi, których mądrości, umiarkowaniu, i stałey roztropności iakie okazali w ostatnich zdarzeniach zaszłych w ich kraiu, sprawiedliwie się dziwiemy. — Dnia 8 ob. Verninac oddał wizyty radcom stanu.

Listy z Sionu uwiadomiaią nas, że ienerał Turreau złożył ieszcze z urzędów municypalność miasta tego. — Po uchyleniu członków izby administracyyney, dotąd innych nie mianował.

Z Monachium d. 6. Lutego.

Elektor nasz pod dniem 25 p. m. wydał urządzenie tyczące się nauk, którego treść następuiąca: W przekonaniu, iż pomyślność kraiu szczególnie z oświecenia umysłu wypływać może, nie odbitą iest rządzącego powinnością, nie tylko starać się o edukacyą publiczną, lecz w czasie przywroconey spokoyności, zwrocić także uwagę na kunszta, daiące wzrost oświeceniu narodowemu i przemysłowi. Chcąc tak zbawiennego dosięgnąć celu, tuteyszy dyrektor Manlich ma podać plan do poprawienia tuteyszey akademii rysunków i malarstwa, iey dochodów &c. Stanowi się także, iż artyści nie używani do roboty dla Elektora, a biorący znaczne pensye, powinni za to dawać swoie dzieła, które w większey cenie od zwyczayney przyymowane zostaną. Ktoby niechciał takowemu urządzeniu zadosyć uczynić, ten może bydź pewnym, iż usuniemy dla niego szczodrobliwość naszą i naszych poprzedników &c.

Elektor Bawarski nie tylko lepiey urządził tuteyszy dom podrzutków, lecz nawet wydał rozkaz, iż dzieci wyrosłe z niemowlęcego wieku, kosztem kraiowym brane będą na wieś na dalsze wychowanie. Zaledwie dowiedział się o tym pleban w Stahrenberg, nazwiskiem Ritter, zaraz chcąc dać dobry przykład swoiey parafii, wziął do siebie iedno dziecie, które postanowił bezpłanie wychować. Wiele innych osób czynią się zasłużonemi swoiemu kraiowi idąc tak chwalebnym śladem.

DODATEK

DO Nru. 19.

GAZETY KRAKOWSKIEY.

W Niedzielę Dnia 7. Marca 1802

Wiadomości tyczące się kunsztów i nowych wynalazków.

Teraźnieyszy dozorca wiedeńskiego domu poprawy, Jan Jerzy Brunhauser, podał ieszcze w roku 1795 J. C. K. Mci dyssertacyą o użytku rozmnożenia orzechowych drzew w C. K. kraiach. Użyteczny plan iego (wyraz) naywyższego dekretu pod dniem 20 Listopada 1795, nie tylko zupełna od J. C. K. Mci zyskał pochwałę, ale nadto odebrał autor zlecenie, ażeby napisał w tey mierze naukę dla wieyskiego ludu. Woyna wstrzymała wprawdzie wydrukowanie tey nauki, z tem wszystkim do rozmnożenia orzechowych drzew przedsięwzięto potrzebne środki. Znany ogrodnik Kraft, odebrał zlecenie do założenia w swoich ogrodach w Währing i Weinhaus szkółki drzew orzechowych i rozdania ich pomiędzy lud, któremi nawet w przeszłym roku zasadzono część tuteyszych bastionów, i tego roku będą znowu sadzone. Pożytek z rozmnożenia tych drzew iest istotny, gdyż nie tylko może zastąpić, co raz bardziey wzmagający się niedostatek drzewa, ale nawet frukt iego wydaie przedziwny oley, który w czasie mógłby zastąpić zagraniczną oliwę, za którą milliony wychodzą z kraiu, nadto iest dobry do potraw. Nauka ta iuż iest ukończona i J. C. K. M. do potwierdzenia podana, i zapewne wkrótce na widok publiczny wyydzie. Oprócz pochwały, którą autor od J. C. K. M. za tę użyteczną myśl kilkokrotnie odebrał, a nawet świeżo pod d. 26 Stycznia roku bieżącego, approbowały także iego dyssertacyą Krol. pruski dyrektoryat w Berlinie i inne ekomiczne towarzystwa, którym iey udzielił.

W Siedmiogrodzkiey ziemi odkryto niedawno tak zwany: " Prehntstein „ który się tylko w przylądku Dobrey nadziei znayduie, i rzadko kiedy w niektórych okolicach Francyi postrzedz się daie. W tymże Xięstwie odkryto w okolicach Weissenburga Bursztyn ("Succinum eletricum „) i dwiema temi rzadkościami pomnożono mineralogia. Kamień ten iest hyacentowo czerwony, żółty lub zielonawy; czasem w pół, a czasem zupełnie przezroczysty. Dla wydobywania w większey obfitości tego rzadkiego i użytecznego produktu, który się tylko w baltyckim i niemieckim morzu poławia, przyiął na siebie dal-

ſze ſzukanie xiądz proboſzcz i kanonik weiſsemburski, Franciſzek Hene, który iuż prócz tego wielkie przysługi mineralogii zrobił.

Na posiedzeniu towarzyſtwa rolniczego w Lionie, między innemi pożytecznemi narzędziami, obywatel Quatremere prezentował machinę do wyrywania z łatwością nayogromnieyſzych drzew z korzeniem, Taż machina służy także do podnoſzenia i ſtawiania na ſwoim mieyſcu drzew wywroconych od wiatru. Wywrocone drzewo nigdy nie wyciąga wſzyſtkich ſwoich korzeni; część ich zawſze zoſtaie się w ziemi, a drzewo opiera się o ſwoie gałęzie. Podniesione za pomocą tey machiny, za parę lat powraca do ſwoiey dawney czerſtwości. — Obywatel Gilibert, prezydent towarzyſtwa, wyſtawiał nieoſzacowane korzyści Modrzewiow (pinus larix foliis fasciculatis.) To drzewo ieſt naypięknieyſze i naypożytecznieyſze ze wſzyſtkich, iakie tylko ziemia wydaie. Prezydent oświadcza, iż widział w Litwie i w lasach sandomierskich, takowe drzewa maiące przeszło 30 metrow (około ſto ſtop) samego pnia, lubo te były tylko z rodzaiu ſzyſzko-rodnych, które nierównie prędzey wznoſzą się w górę; to drzewo gdy doyrzeie, nabywa naywiększey twardości, i wolne ieſt od robakow. Znaydowano w bagnach Weneckich odwieczne pale z tego drzewa, które dawnością czasu nabierały w wodzie, oſobliwie morskiey, prawie równaiącey się kamieniom twardości. Rodzay kory, który to drzewo pokrywa, czyni ie trudnym do zapalenia. Cezar znalazłſzy w Alpach modrzewowe drzewo, nazwał ie w ſwoich kommentaryuſzach drzewem niepalnym (lignum igni inpenetrabile), i uważano od dawna, iż w tey części Litwy, gdzie domy budowane są z tego drzewa, pożary ognia bardzo są rzadkie, i nierozchodzą się do przyległych budynków, iak pomiędzy innemi domami, które ogień w momencie ogarnia. Te drzewa rosną obficie w Prowancyi, i na brzegach Rodanu, a ponieważ do tylu korzyści łączą i tę, że się z trudnością łupać daią, a prze to mogłyby bydź nader zdatnemi do budowy okrętow, prezydent przekłada towarzyſtwu potrzebę iak naywiękſzego zachęcania obywatelów do utrzymywania i rozmnażania pomienionego drzewa w departamentach, gdzie się znayduie.

Niedaleko Lisieux w gromadzie Descots znayduie się mechanik nazwiskiem Jakób Mellion nieumieiący ani czytać, ani pisać, który całą ſwoią biegłość samey naturze winien. Zrobił ón ieſzcze przed lat 20 zegar ścienny, który u wſzyſtkich znaiomych pochwały zyskał. Dzisiay wyſtawia drugi, który ieſt nieskończenie osobliwſzy od pierwſzego. — Zegar ten idzie za pomocą sprężyn i walców, a godziny wybiia, dzwiękiem fortepianu, który podług upodobania odmienić można. W czasie wybiiania godzin na wierzchu ozdób zegaru znayduie się osoba wyſtawiaiąca Boga Oyca, który za każdem uderzeniem godziny kiwa głową, daie błogosławieńſtwo, i podnosi lewą ręką kulę wyobrażaiącą ziemię, a prawą wskazuie napis: " Bóg widzi wſzyſtko, Bóg zna wſzyſtko. „ We środku na cyferblacie pomiędzy dwiema skazówkami znayduie się osoba wyſtawiaiąca pierwſzego konſula, który w podniesioney ręce rózczkę oliwną trzyma, zwycięztwo kładzie mu wieniec na skronie, a nad głową iego gieniuſz Francyi wskazuie napis: " On przygotował dzień 18 Brumaire i zbawił Francuzów. — Po prawey ſtronie widać osobę wyſtawiaiącą Oyca S., który w ręku trzyma przenayś: Sakrament, Duch S. w poſtaci gołębicy wy-

latuiąc spod nóg Boga Oyca niesie w dziobku koronę i tę na hostyi składa, a Anioł koronuiąc iedną ręką Oyca S. drugą wskazuie na napis: "O salutaris hostia!„ Tym czasem Oyciec S. dobywa z kielicha przenayś: Sakrament obraca się z nim. Duch S. z koroną swoią powraca, skąd wyszedł, i wszystko się chowa. To co godzina powtarzane bywa. — Dzieło to iest w kształcie fortepianu 3 stopy wysokiego, a 18 calów szerokiego. Są tam osobne skazówki do wyrażania miesięcy, tygodni, dni, godzin, minut, i sekund. Wybiia kwadranse; może bydź postawione na kominku, i iest podług wszystkich prawideł zegarmistrzowstwa iak nayskrupulatniey zrobiono.

P. Hatchelt w Londynie otrzymał z Ameryki bryłę rudy miedzianey, rozpuścił ią, i odkrył nowy kruszec, któremu dał imię Kolumbiny, przez wdzięczność wynalazcy tego kraiu. Kruszec ten rozpuszczony w kwasorodzie, daie pewny gatunek kwasu.

P. Fulton Amerykanin czyni teraz doświadczenia w Breście z statkami podwodnemi, w których 8 ludzi z żywnością na dni 20 spuszczało się na 100 stop pod wodę. Przydana iest skrzynka z powietrzem, za pomocą którego ci 8 ludzi mogli przez 8 godzin podwodą bawić. Statek ma 2 żagle i podobny iest do szalupy. To iest osobliwsza, że igła magnesowa i pod wodą kierowności nie odmienia. — Jeżeli ten wynalazek do wielkich okrętów użyty będzie, na ów czas woyna morska nową wezmie postać, gdy całe flotty zanurzać się i znowu będą mogły nagle wypływać. Takie okręty będą mogły żywność i wiadomości dowozić oblężonym portom i twierdzom nadmorskim, ale razem powiększy i niebezpieczeństwo żeglugi, gdyż nurkuiący kaprowie będą mogli wielkie czynić zdobycze.

Ob. Jauffroy d'Abbers członek towarzystwa rolniczego w Besanson robił doświadczenia w Lionie z iednym statkiem, który może płynąć przeciwko wodzie za pomoca pompy ogniowey. W ostatniem doświadczeniu statek na 30 stop długi i na 14 szeroki, niosący na sobie 337,000 funtów ciężaru w przytomności wielu widzow w gorę Saony płynał. Do poruszania pompy użyto ognia z węgli kamiennych. Otrzymał ón przywiley na swoy wynalazek.

D O N I E S I E N I A.

Ze strony tuteyszego C. K. cyrkularnego urzędu ninieyszym wiadomo się czyni. iż na mocy wysokiego gubernialnego rozporządzenia dd. 22 Octobra p. r. pozostałe mobilia i sprzęty domowe wywędrowanego Jędrzeia Krauza, przez publiczną licytacyą w tuteyszym urzędzie cyrkularnym sprzedane będą.

Maiących więc chęć do kupienia czego na dzień 30 przyszłego miesiąca Marca na godzinę 9 zrana do tuteyszey kancellaryi cyrkularney ninieyszym zaprasza się. W Kielcach dnia 18go Lutego 1802.

Micza, starosta cyrkularny.

Z strony urzędu J. C. K. M. cyrkularnego Konieckiego do powszechney wiadomości podaie się, iż propinacya mieyska Przedborska to iest prawo piwa, gorzałki i miodu wyrabiania i sprzedawania na rok ieden i sześć miesięcy od 1 Maia r. b. zaczqwszy, aż do ostatniego Octobra roku 1803 przez utrzymanie dnia 22 Marca r. b. rano o godzinie 9 w mieście Przedborzu publiczney licytacyi naywięcey daiącemu zaarendowana będzie.

Pretium fisci wynosi 916 ryń. 30 gray. i maią chęć maiący licytowania 10tą część pretii fisci iako wadium przed kommissyą licytacyi złożyć. Konskie d. 9. Lutego 1802.
W niebytności W. Starosty Cyr.
Weyrother, C. K. kom. cyr.

C. K. Gubernium Galicyi zachodniey.

Ponieważ przez wystąpienie Elżbiety Burghardowey mieysce cyrkularney pomocnicy połogowey w Sandomierzu zawakowało; przeto z tym dodatkiem do powszechney podaie się wiadomości, ażeby pomocnice połogowe w akademiach dziedziczno kraiowych examinowane, chcąc tego mieysca dostąpić, prozby należytemi zaświadczeniami opatrzone naydaley w przeciągu 4 tygodni do C. K. rządów kraiowych podały. W Krakowie d. 19. Lutego 1802.
Widmann sekretarz.

C. K. Administracya dobr Kameralnych w Galicyi zachodniey oznaymuie Publikom, iż gdy na mocy rezolucyi Nayiaśnieyszego Monarchy, żadne dobra kraiowe ani sprzedane ani zaarendowane bydź mogą; zaczem wszystkie na dzień 20 Marca r. b. w Krakowie do licytacyi determinowane dobra, nie będą więcey licytowane. W Krakowie d. 24 Lutego 1802.
de Melnicki, Gubernialny Konsyliarz i dóbr Kameralnych Administrator.
de Saydelly Sekretarz.

C. K. sądy szlacheckie Lubelskie Gallicyi zachodniey, oznaymuią tym Edyktem sukcessorom niegdy zmarłego Deodata Ostrowskiego, że Anna z Skalskich Godlewska przeciwko masie sukcessyonalney zmarłego Deodata Ostrowskiego w sprawie podniesienia detaxacyi domu w mieście Kazimierzu leżącego na zaspokoienie summy 3000 zł. pol. u sądów tych żałobę na nich podała, i o pomoc sądu, ile sprawiedliwość wymaga, doprasżała się.

Gdy zaś sądy te nie maiąc wiadomości gdzie oni zostaią, lub czy wcale w C. K. kraiach dziedzicznych, znayduią się im patrona tuteyszego Reynbergera z ich szkodą i z ich kosztem zastępcą postanowiły, z którymi proces ten podług ordynacyi sądowey rozpocznie się i ukończony zostanie; oni przeto Edyktem ninieyszym tym końcem upominaią się, ażeby wczasie przyzwoitym to iest na dzień 23 Marca 1802 sami się stawili, albo ieżeli iakie maią prawa swego dowody, te zastępcy wyznaczonemu wcześnie przeslali, albo nakoniec innego patrona obrali, tego sądom tym wymienili, i pogług przepisow tych srzódków prawa używali, które do obrony swey sprawy za nayskutecznieysze osądzą, gdż inaczey wszelką niedogodność z zaniedbania wynikaiącą podług opiewu C. K. praw samiby sobie przypisac byli winnemi.

Dan w Lublinie dnia 21 Grudnia 1801.
Wydżga.
Brożowski.
Munich.

Z Rady Ces: Król. sądów szlacheckich Lubelskich Gallicyi zachoduiey.
Sahaneck.

Ewa Zieleńska, żona Antoniego Zieleńskiego, owczarza we wsi Drugni w cyrkule Kieleckim, rodem ze wsi Gabołtowa w tymże cyrkule z rodziców Gorylow, mieszkaiąc z mężem przez lat cztery, w roku 1797 w miesiącu Kwietniu odeszła go, z Gabałtowa z parobkiem u Ekonoma tamże służącym, nazwiskiem Paweł Stępień, rodem z Tarnowskiego cyrkułu, zabrawszy wszystko mężowi. W drodze była przytrzymana w miasteczku Słomnikach, lecz wypuszczona, pytała się ku granicy pruskiey. Jest ona średniego wzrostu, włosow czarnych kręconych, twarzy okrągłey, oczu czarnych, nosa małego, maiąca znamię na twarzy po prawey stronie wedle ucha, i lat dwadzieścia licząca. Opuszczony mąż nie ma od tego czasu żadney o niey wiadomości; uprasza tedy na miłość bliźniego, ieżeliby kto o niey wiedział, czyli żyie lub umarła, żeby doniosł do kantoru Gazety Krakowskiey pod Nrem 507 w Krakowie; on przyrzeka mu zato dziesięć czerw. zł. nadgrody.